

Romano hangos

15.re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 17 • ČÍSLO 7 • VYŠLO 15. ČERVNA 2015

zprávy

PRAHA – Novou ministryní školství po odvolaném Marcelu Chládkovi se stala právnička Kateřina Valachová z ČSSD, odbornice na legislativu. Ze zázemí Senátu ji do vysoké pozice vládní úřednice přivedl Jiří Dienstbier, známý jako „zlobivý“ sociální demokrat. Ona sama však tuto pověst nemá.

Ačkoliv není odbornicí na věci školství, může jí legislativní praxe umožnit i užitečné prosazení zákonů ve školství. Má praxi z kanceláře Veřejného ochránce práv (za Otakara Motejla a Pavla Varvařovského), takže nemusí být obavy, že by se nedokázala orientovat v záležitostech diskriminace, přítomné též ve školství.

Novým ředitelem vládní Agentury pro sociální začleňování byl vybrán ve výběrovém řízení a následně jmenován Radek Jiránek, který vedl na ministerstvu vnitra odbor prevence kriminality. V tomto okamžiku již je ve funkci.

17. ročník festivalu Khamoro je za námi

foto: Khamoro festival

z obsahu

Téma čísla:

**Romská identita
a festival Khamoro**

strana 1–3, 7

Brundibár na Ghettofestu

Rozhovor s dramaturgem
Josefem Škarkou

strana 4

**Jenda Červeňák: Bez
svobody by to nešlo**

strana 6

Ve dvou českých metropolích, v Praze a Plzni se konal největší a nejznámější romský festival na světě Khamoro 2015. Návštěvníci se mohli podívat na koncerty jazzového, klasického či nově vytvořeného hip-hopového žánru.

Kromě hudby festival nabídl řadu dobrovolných akcí, včetně odborného semináře, či konference věnované romské kultuře. Mezi doprovodné akce patřily výstavy „Zaniklý svět – Lety u Písku“ a „Dvoji osobnost“ romské umělkyně Ivety Horváthové, vyprávění romských pamětníků, dětský den „Khamororo“, taneční soutěž Street

Battle Jam a mnoho dalších seminářů a workshopů. Festival organizoval jako vždy spolek Slovo 21 a Studio Production Saga, a to již od roku 1999. Festival byl zaštiťován předsedou vlády ČR Bohuslavem Sobotkou, ministrem kultury Danielem Hermanem a primátorkou hl.m. Prahy Adrianou Krnáčovou. V Plzni se připojil k záštitám Martin Baxa, 1.náměstek primátora Plzně.

Dle moderní marketingové organizace hlavního města Prahy Prague City Tourism se Khamoro dostalo mezi 15 nejlepších akcí v metropoli. Odstartovalo netradičním

úvodním koncertem na pražské Náplavce, kde se sešlo přes 1100 návštěvníků. Od samého začátku koncertu rozhýbal přeplněné publikum nejznámější český rapper Vladimír 518, který připravil exklusivně pro Khamoro spolu s romským hudebníkem Máriem Bihárim jedinečné vystoupení. Po něm vystoupila kapela Terne Čhave s Janem Bendigem, která do publika vnesla takový temperament s nádechem klasického čardáše, že se tančilo a zpívalo dlouho do noci i po jejich skončení. Dalším dnem pokračoval hudební program v Praze, konkrétně v klubu Jazz Dock, kde vystou-

pila izraelská kapela Swing de Gitanes kombinující romskou hudbu se swingem, jak již vyplývá z jejich názvu. Speciálním hostem byl známý romský hudebník ze Srbska Goran Tairović v rámci klasické a jazzové hudby s názvem Černobílý svět. Raritou bylo také vystoupení šestičlenného orchestru společně s pěti romskými sólisty z Česka a ze Srbska, kdy šel mráz po zádech, jaká síla a pozitivní energie je provázela. Byl to pro návštěvníky přeplněného Jazz Docku opravdu netradiční a nezapomenutelný zážitek. Poprvé organizátoři za-

Pokračování na str. 2

Multižánrový pouliční festival Ghettofest 2015

foto: Jolana Halalová

Čtvrtý ročník pouličního festivalu pro všechny proběhl 5. 6.–6. 6. v Brně na Bratislavské, Hvězdové a Soudní ulici, a také v prostorách Muzea romské kultury.

Hlavní motiv festivalu je otevření ghetta, myslí jeho obyvatel i ostatních Brňanů a naděje pro lepší soužití, pro vzájemné respektování, a to bez konfrontací a vymezování. Jak už jsem na začátku zmínila, že je festival pro všechny, znamená to opravdu pro všechny, kteří zde žijí nebo mají úzký osobní vztah s Romy i Čechy.

Ghettofest má za cíl na jeden víkend tuto lokalitu otevřít a vytvořit v ní prostor pro setkání lidí různých etnik, vyznání, zájmů i životních zkušeností, kteří chtějí zažít jedinečný program v kulisách města a podpořit toleranci a pozitivní sousedské soužití jako důležitou hodnotu.

Obyvatelé lokality i ostatní Brňané se setkají u hudby, diskuzí, tance i dialogických forem umění.

I přes tropické teploty se tu sešlo několik stovek návštěvníků. Celý festival moderoval student, cestovatel a žurnalista Ladislav Zimura. Již od 13 hodiny si cirkus Le Grand pro návštěvníky festivalu připravil workshop pro děti, dětský taneční soubor Pirouž Rouža se svými barevnými kostýmy a silnou energií předvedl romské tance. Dále pokračovaly hudební a taneční workshopy Street Dance. Jako další vystoupil mužský soubor Hudci z Nosislavi, po nich rytmy hip-hopu pod vedením tanečnicků ze skupiny MC Gey, ženské taneční skupení předvedlo rytmy flamenca. Od 16 hodin byla první repríza divadelní dětské opery Brundibár z ghetta, která měla veliký úspěch.

Pokračování na str. 5

zprávy

BRNO – Za hojné účasti místních Romů, ale i dalších lidí z Brna, zejména mladší generace, se v pátek a sobotu 5. a 6. června uskutečnil Ghettofest v parčíku na Bratislavské, poblíž Muzea romské kultury. Odhadujeme, že zde mohlo být až 300 lidí. Díky patří organizátorům pocházejícím z kruhů Fakulty sociálních studií MU. Připomeňme jednoho z organizátorů Pavla Strašáka s přiznáním, že přesně není redakci známo, za jakou instituci vystupuje, ale vystupuje vstřícně a tolerantně.

Ghettofest vyvrcholil v sobotu odpoledne přehlídkou nejrůznějších romských i slováckých kapel, program trval až do noci.

Letošní festival má i širší rozměr tím, že se připojuje k programu brněnského magistrátu Smíření. Dětská opera Brundibár od Hanse Krásky na libreto Adolfa Hoeffmeistera proběhla v experimentálním divadle na Orlí ulici již v pátek a v sobotu byla zopakována.

Jak jsme již v minulém čísle informovali, program Smíření se uskutečnil v areálu Starobrněnského kláštera Augustinů dne 30. května. Byla to skvělá akce symbolizující toleranci a smíření mezi lidmi.

PRAHA (celá ČR) – Podle Gabalovy studie číslo 2, který je nyní poslancem Sněmovny za ČSSD, přibýlo skutečných ghatt, a to z počtu 300 s 80.000 obyvateli na počet 606 se 115.000 obyvateli. To je nesporně varovná a alarmující informace, i když připustíme, že řada zpřesňujících údajů nám v této informaci chybí. Například složení obyvatel v těchto ghettech, jako je počet dospělých, dětí, kolik rodin to představuje a podobně. Je však jisté, že ČR obecně boj s chudobou prohrává.

ÚSTÍ NAD LABEM, PRAHA – Cenu Františka Kriegla za rok 2015, kterou každoročně uděluje Nadace Charty 77 za občanskou statečnost, převzali divadelníci z Ústí nad Labem z rukou Františka Janoucha, předsedy Nadace, dne 27. května v rezidenci pražské primátorky na Mariánském náměstí. Cena byla odměnou za neústupnost divadelního souboru Činoherák Ústí, kterou čelili likvidačnímu nátlaku vedení města. Tomuto vedení hanba!

Přehled romských kapel v programu Khamoro v roce 2015

Během festivalového týdne Khamora proběhly na různých místech Prahy koncerty kapel tradiční romské hudby i kapel poznamenaných jazzem a jinými hudebními žánry.

Objevila se i Věra Bílá a Kale, která se snažila obnovit svoji bývalou mezinárodní slávu. Přes svůj nepochybně špatný zdravotní stav prokázala v živém vystoupení na festivalu svoje pěvecké kvality a schopnost upoutat diváky, kteří při jejím vystoupení skandovali její jméno.

Mahala Rai Banda je kapela pocházející z rumunského venkova, který je líhní nejlepších romských muzikantů. Je charakterizována spojením tradiční romské muziky, balkánské dechovky, soulu, turecké i arabské hudby. Jejím předchůdcem jsou slavní Fanfare Ciocarlia, rovněž již vystupující v předcházejících ročnících Khamoro. Tato kapela je mezi muzikanty a Romy považována za představitele romské hudby 21. století.

Ilo jsou členy ruské skupiny, kterou proslavil film Cikáni jdou do nebe, ve kterém účinkovali. Kapela je pokračovatelem tradice sibiřských Romů a ve své muzice oživuje zapomenuté romské lidové písně. Ani tato kapela, stejně jako všechny předcházející, které se v pořadech Khamoro objevily z Ruska, nezapře prvky ruské muziky.

Tamburitza of Danube byla jediným zástupcem Romů ze Srbska. Její vybavení spočívalo výhradně ve strunových nástrojích doprovázených zvukem tamburíny. Ve svém repertoáru má písně ze zemědělských oblastí severu Srbska.

RomaNeno přišli z Bulharska. Harmonikář, kytarista, bubeník, hráč na trumpetu, trombon, basu a piáno doprovázeni hlubokým hlasem zpěváka Neno Ilieva, dávají procítit zajímavou kompozici romské hudby, jazzu, funky a trochu latiny.

Flamenco Aire Quintero ze Španělska nebylo možno zaměnit s jinými kapelami. Flamenko nemohlo letošní Khamoro vynechat. Tři zpěváci, tři výteční tanečníci představili vášnivý styl španělských Romů.

Skvělým zážitkem bylo vystoupení souboru Black and White World (Černobílý svět) složeného pouze k této příležitosti z devíti členů mužského souboru a šestičlenného orchestru pod vedením známého romského hudebníka Gorana Tairoviće ze Srbska. V roli hostů se představili tři romští operní zpěváci: Bohumila Bartošová Sommerová, Miro Bartoš a Pavlína Matiová.

Celotýdenní maratón romské hudby a zpěvu zahájila už v neděli na pražské Náplavce kapela Terne Čhave z Hradce Králové s finalistou české SuperStar Janem Bendigem, a romským zpěvákem Máriem Bihárim společně s Vladimírem, nejdéle působícím rapperem hip-hopové scény v ČR.

To vše je jen částečné představení průřezu festivalem Khamoro, představujícím to nejlepší a nejzajímavější v romské muzice, co se ve světě vyskytuje.

Ještě bychom měli připomenout, že úvodem Khamora v pondělí byl uspořádán koncert na památku romského muzikanta Jožky Feča. Byl to nezapomenutelný muzikant, skladatel a virtuózní hráč na housle, nejvíce působící v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. Účinkovala cimbálová kapela Jožky Feča ml., Erika Fečová s kapelou, Trio Ludmily Fečové a kapely, Bagárovcí a další.

Bylo toho mnoho. Nezapomínejme, že tohle vše dát dohromady dá pořádnou organizační práci dlouho před vlastním festivalem a během festivalu. Patří za to dík týmu Slovo 21 a Studio Production Saga.

Karel Holomek

17. ročník festivalu Khamoro je za námi

Dokončení ze str. 1

dili nový žánr hip-hop. Vystoupila zde mladá skupina Roma Siam s hip-hopovým repertoárem s příměsí balkánských prvků, která zpívala především o lásce, romství a kultuře. Již v minulosti má za sebou několik úspěchů ve své domovině. Největším úspěchem je televizní soutěž X-Factor. Vrcholem celého večera bylo vystoupení rappera Vladimíra 518, spolu s Mikem Trafikem a Refewem, kteří svými texty z poslední desky a především původní verzí písně „Praha“ roztančili publikum, které zaplnilo celou pražskou Lucernu music bar.

Další dny byly věnovány tradiční romské hudbě. Během těchto dnů se vystřídalo několik romských tradičních kapel z celého světa - Mahala Rai Banda (Rumunsko), Ilo (Rusko), Tamburitza of Danube (Srbsko), Flamenco Aire Quintero (Španělsko), Šukar (Slovinsko) a RomaNeno (Bulharsko). I když to byla tradiční romská hudba, byl klub doslova k prasknutí, neboť zde vystoupila i Věra Bílá & Kale. „Všechny tyto kapely se podílely na tradičním průvodu, který startoval v pátek v pravé poledne z Václavského náměstí. Též všechny vystoupily i na galakonzertě v SaZaZu,“ řekla tisková mluvčí Khamora Soňa Kalejová. Centrem Prahy prošlo asi 300 umělců včetně dvacítky ama-

térských i profesionálních tanečních romských souborů, které roztančily všechny ulice, ve kterých se linula romská hudba, radost a především oslavování festivalu Khamoro 2015. V čele průvodu jel kočár tažený koňmi, ve kterém se vezla Věra Bílá, v době největší slávy považovaná za královnu romské hudby. Vyvrcholení průvodu bylo na Staroměstském náměstí, kde 16 účastníků průvodu vytvořilo tzv. „živou“ romskou vlajku ze svých paží. Průvod je nejatraktivnějším happeningem organizovaným pod taktovkou art directora a producenta festivalu Khamoro Džemila Silajdžiće. Celé Staroměstské náměstí se proměnilo v jednu velkou oslavu, kde se tančilo a zpívalo s kolem-

doucími, kteří byli z oslavy a průvodu mile překvapeni a neostýchali se do oslavování zapojit.

Samotný vrchol celého festivalu Khamoro byl galakonzert v klubu SaZaZu v Holešovicích. Přišlo se na něj podívat přibližně 2500 lidí, aby si užívali skvělou atmosféru galakonzertu, ve kterém vystoupily všechny kapely koncertující v minulých dnech. Účastníci, kteří nestihli koncert kapel před galakonzertem, tak měli možnost kapely vidět v kompletním složení, tak jako tomu bylo v dnech předchozích. Byl to opět nezapomenutelný zážitek! Už se těšíme na další ročník Khamora a jeho zajisté bohatý program!

text a foto: Slovo 21

Anketní otázka

V čem byl letošní festival Khamoro jiný než předchozí ročníky?

Co Vás nejvíc zaujalo a co by se mohlo ještě vylepšit na tomto největším romském festivalu na světě?

Ignác Rácz, Praha

Romský festival Khamoro by měli organizovat především Romové!!! Festival je zbytečně roztahán na několik dní. Měl by trvat maximálně dva dny, pátek, sobota, a to třeba na stadionu, nebo na nějakém podobném místě. Galakonzert by měla přenášet televize. Khamoro se už změnilo v byznys pro gadže!

Jan Červenák, Praha

Přečetl jsem si také reakce dotazovaných, a abych řekl pravdu, nestačím se divit. Je mi jasné, že při takovém velkém festivalu se nedá zavděčit všem. Nevím, zda jsem já ten pravý, kdo se má vyjadřovat o Khamoru, totiž už poněkolikáté jsem na něm pomáhal. Nicméně, Khamoro Jelena dělá dobře. Klobouk dolů i před ostatními, kteří jsou do chodu festivalu organizačně zapojeni. Jen si uvědomte, než hodíte kamenem, že možnost poskládat takový festival jste měli všichni. Poukazuje se „ňikhaj nič“. Tak ukažte, jak se dělá festival na mezinárodní úrovni. Nezlob se, Gejzo, byl jsem dotázán, tak jsem odpověděl, tak jak do toho vidím a jak to cítím.

David Kuchár, Praha

Organizátoři měli organizaci celého festivalu skvěle připravenou. Ročník 2015 se lišil od minulých ročníků tím, že nebyla přizvána žádná kapela z Maďarska, jež vyzdvihuje každoročně festival v tradici klasické kočovné muziky lovárů. Kapely, jež letos byly pozvány na festival, předvedly, ostatně jako vždy, skvělý výkon. Atmosféra byla úžasná, ale mnozí Romové nejsou s Khamorem spokojeni. Myslím si, že každý z nás má možnost volby. Každý z nás má možnost založit či zorganizovat podobný festival, viz David Tišer – Plzeň. Romové pořádali festivaly, které si pamatují z dětství, například Strážnice apod. Soske nakeren bare festivali, kavke sar tumen kamen? (Proč neděláte takové festivaly, jak vy chcete?)

Jan Čonka, Praha

Byl jsem skoro na každém ročníku tohoto festivalu. Dle mého názoru je dobře, že se tady takový celosvětový romský festival pořádá. Měl jsem tu čest na několika ročnících spolupracovat a vidět i to zákulisí. Je to moc práce a čest týmu, který Khamoro připra-

vuje. Realizovat festival Khamoro není vůbec žádná legrace a stojí to mnoho úsilí a peněz. Mě osobně chybí více takových festivalů pořádaných romskými organizacemi. Letošní festival Khamoro se mi moc líbil a už se těším na další ročník.

Miroslav Mario Rusenko, Praha

Abych řekl pravdu, nebyl jsem moc spokojený. Festival navštěvují převážně Češi, bylo tam málo Romů, scházela tam romská inteligence, romské osobnosti. Chyběly tam romské hudební osobnosti a také tradiční romský folklor z Čech a Slovenska. Festival Khamoro více prezentuje zahraniční soubory a musím říct, že ty mě vcelku moc neoslovily. Zato mě zaujala Věra Bílá a Kale, dětský den a kytarista Angelo Debarre. Co se týče organizačního systému – rezervace míst, tak to byl systém, který Romy ponižoval. Bylo poznat, že organizátoři upřednostňovali gádže před Romy, jako kdyby se Khamoro dělalo pro Čechy a ne pro Romy. Mám z toho špatný pocit. Ředitelka Khamora Jelena Silajdžić neví, co je úcta, respekt a romské srdce. Khamoro prezentuje romskou kulturu, Khamoro patří Romům, a proto by měli mít přístup na festival i chudí Romové. Předešlé ročníky Khamora byly lepší, pestřejší, od srdce a více romské. Teď je to prospěšný byznys organizátorů a už to nemá tu úroveň jak předtím. Ztotožňuji se z názorem Ignáce Rácze.

Emilie Horáčková, Mimoň

Organizátoři festivalu Khamoro Slovo 21 nám jako každý rok, tak i letos poskytl vstupenky na galakonzert s velkou slevou. Na Khamoro chodím pravidelně a měla jsem i možnost účastnit se průvodu účinkujících a musím říct, že to byla nádhara. Prožívala jsem pocit hrdosti a sounáležitosti, když vidíte, že vás podporují náhodní chodci, Češi i cizinci. Jdou tou stejnou cestou jako průvod účinkujících, a tím vám dávají jasně najevo, že se jim líbí naše hudba, tanec, zpěv, naše kroje i úsměvy účinkujících. Musím říct, že letošní galakonzert nebyl tak velkolepý jako předešlé ročníky. Ale při vystoupení Věry Bílé a Kale jsem prožívala radost i hrdost najednou. Jan Bendig stále oslovuje všechny generace. Jinak na galavečeru to rozproudili Rusové a Rumuni. Díky dospělému doprovodu pod vedením Daniely Cincibusové a její kolegyně měli nádherný večer.

anketu připravil Gejza Horváth

Nová image Romů? Pro některé jen sen

Při debatách o Romech v hospodách, na konferencích, ve vládě i v Senátu a všude kolem se často oprávněně volá po pozitivních věcech, které se Romů týkají, ne jen zdůrazňování negativních projevů. Rozumný člověk nezatížený příliš predsudky připustí, že ano, tohle by mohlo usnadnit nedorozumění, která všude okolo nás vznikají.

Pokusme se podívat na něco, co každý připustí, že je dobré, kladné a pozoruhodné i mezi Romy.

Celý minulý týden probíhal v Praze, a tentokrát zcela výjimečně i v Plzni jako Evropském městě kultury pro tento rok, mezinárodní romský festival Khamoro - v překladu Slunce. Byl to festival představující romské kapely z celého světa a výběr toho nejlepšího během galaprogramu v sobotu 30. května. Romové se Pražanům představili i v různých veřejných performancích, když procházeli za zvuků romské muziky a tance romským děvčat bůhví odkud ze světa, několikrát za týden nejrušnějšími ulicemi Prahy. Bohužel, více za potlesku a obdivu cizinců než rodilých Pražanů.

Festival byl doprovázen i různými doprovodnými akcemi a diskusemi v seminářích, obsazených světově uznávanými autoritami na romskou problematiku a emancipaci Romů ve společenstvích EU i jinde ve světě.

Na jedné takové konferenci jsem byl účasten. Objevilo se na ní téma o nové image Romů.

I takové překvapivé náměty Khamoro přináší a patří mu za to dík, protože uvnitř naší společnosti jsme v tomto směru dosti nevyspělí, jak nám v plné nahotě ukázala nedávná stávka vládních úředníků Agentury pro sociální začleňování. Stávka, která byla výsledkem neblahé krize při naplňování vládního programu integrace Romů do společnosti. Můžeme se ptát: „Neměla by v ní být představena i nová image Romů?“ O to právě jde!

A co si vlastně pod tím máme představovat?

Je jisté, že i u nás, po pětadvaceti letech budování demokratické společnosti a úsilí o rovnost a důstojný způsob života pro všechny občany a v době, která je charakterizována informačním rozmachem neuvěřitelného a obrovského rozměru, je i představa o nové image Romů na místě.

Romové – akademici na nejrušnějších univerzitách v Evropě, účastníci mezinárodní konference Khamora, mají v této věci jasno, jen pokud jde o lidi, kteří se dostali tam, kam oni. Tedy stali se aktivními a angažovanými účastníky života svých společností a představují si novou image Roma podle svého obrazu. Hledisko poněkud narcist-

ní, není-liž pravda. Ale v jednom jsou všichni z nich, tedy těch, kteří usilují o naplnění emancipace Romů, za jedno: Obraz Roma i v této době je představa o angažovaném občanu země, ve které žije, pracuje a je ve společnosti přijímán, při zachování své identity, tedy jako příslušníka romského národa, vnímajícího své kořeny, vlastní historii a ovládajícího svůj mateřský jazyk. Kolik takových Romů v republice máme? Nikdo neví! Je náročné takovým občanem být, ale přece jen reálné.

Jediný problém, ovšem kardinální, stále zůstává stejný i po dlouhá léta vývoje demokratické společnosti: Jak dostat právě do takového obrazu dosti masivní část romské populace nacházející se ve stavu sociálního dna a vyloučení ze společnosti, nejen sociálně, ale i etnický? Podle nových zjištění se počet těchto lidí zvětšuje, namísto toho, aby se zmenšoval.

Jak řešit tento problém, s reálnou možností naplnění v dohledné době, nám nedokázali říci ani mezinárodní experti na romskou problematiku.

To je ovšem věc neradostná a negativní, zahanbující nás všechny! Dost pádných důvodů k zamyšlení.

Karel Holomek

Zveřejněno 2. 6. 2015 v Lidových novinách

komentář

Khamoro – svátek tolerance

KAREL HOLOMEK

Už 17. ročník světového romského festivalu proběhl v posledním týdnu května v Praze. Stalo se už samozřejmým, že celý festival Khamoro není zaměřen jen na představování momentálně nejlepších romských kapel ve světě, ale zahrnuje v sobě i řadu vedlejších programů, o nichž se dále zmíníme, a také obrovský průvod Romů nejrušnějšími pražskými ulicemi několikrát během týdne, s tančícími romskými děvčaty a živě hrajícími muzikanty. Prostě tak trochu obrovské „sou“. Ale bez komerčních prvků! Právě naopak, směřující k přilákání pozornosti veřejnosti s poukazem na představu o Romech jako příslušnících národa v jednoznačně kladném duchu. Zatím nejlepší a neúspěšnější program kampaně boje proti rasismu.

Cizinci, kterých je v tu dobu v Praze plno, s úžasem zírali na něco tak barevného, veselého a upřímně podaného, odměnili Romy potleskem a uznáním.

Dílčí programy, které během týdne probíhaly, se uskutečnily na nejrušnějších místech Prahy a daly tak Pražanům možnost se jich účastnit. Pro představu uvádím ta místa: Lucerna, Roxy, Muzeum české hudby, Dům národnostních menšin, Maďarské kulturní středisko, kostel svatého Václava na Smíchově, České centrum a SaSaZu na Bubenském nábřeží, kde tradičně probíhal galakonzert nejlepších kapel. O nich se rovněž ještě zmíníme.

Letos bylo Khamoro ještě rozšířeno na Plzeň, jako letošní město kultury Evropské unie.

Zbývá ještě uvést pořadatele. Jsou jimi Slovo 21 a Studio Production Saga. Nedokážu přesně určit počet lidí zaměstnaných na organizaci početných, místně rozložených akcí, kteří vše zvládli nadmíru dobře. Byly jich desítky. Velký dík však nepochybně patří paním Jeleně Silajdžić a Gretě Garbo, abychom personifikovali ty, kdo za Khamorem stojí.

Na jiném místě ještě uvádíme článek našeho redaktora Karla Holomka, zveřejněný v Lidových novinách bezprostředně po skončení festivalu v úterý 2. června, pod názvem: „Nová image Romů. Pro některé jen sen“. Bylo v něm upozornění na mezinárodní seminář na téma: Romská kultura v různých sociálních kontextech, který proběhl v Maďarském centru na nejživějších místech Prahy v Rytířské ulici. I to je příznačné pro charakter tohoto festivalu (v překladu svátku). Celý sál centra byl zaplněn živě diskutujícími lidmi. Neviděl jsem v řadách těchto lidí vášnivě se vyjadřujících k danému tématu žádného zaměstnance Agentury pro sociální začleňování. Škoda! O způsobu uskutečňování programu integrace Romů tu nebylo pochyb.

Soud potvrdil studentovi 17,5 roku za pokusy o vraždu bezdomovců

Pražský vrchní soud dnes potvrdil vysokoškolskému studentovi fyziky Janu Mokrému 17,5 roku vězení za dva pokusy o vraždu bezdomovců v Praze. Po odpykání trestu nesmí Mokřý po dobu deseti let pobývat na území hlavního města. Verdikt je pravomocný. Student se k činům přiznal a nelituje jich, muže bez domova hodlal mučit. Proti původnímu rozsudku se odvolal mimo jiné proto, že chtěl zůstat v metropoli. V rodné Ostravě prý bude těžko shánět práci.

První útok se stal loni v dubnu v pražské Libni, další o dva měsíce později u Hlavního nádraží. Vytipovanou obětí byl pokaždé spící bezdomovec. Jednoho Mokřý nakonec nezranil, druhému přetl tepnu na předloktí. Pořezaný muž podle obžaloby nezemřel jen díky tomu, že jeho křik zaslýchli svědké, který mu přispěchal na pomoc. Útočníka pak o několik ulic dál zadrželi strážníci.

Mladík obdivuje Adolfa Hitlera a letos na jaře před pražským městským soudem prohlásil, že až se dostane z vězení, bude v zabíjení lidí bez domova pokračovat. Je si prý vědom toho, že je zlý. Vedle bezdomovců mu vadí „cikáni, Židi a konfidenti“. Napadnout chtěl i spolužačky, které s ním bydlely na koleji. Plánoval je prý rozřezat a hodit do Vltavy.

Aadvokátka mladíka se dnes snažila přesvědčit odvolací senát, že Mokřý svých činů lituje a od extremistických názorů již ustupuje. Tuto argumentaci však vzápětí zhatil samotný Mokřý. „Za extremistickými ideologiemi si stojím a zatím nemám důvod se k nim nehlásit. Daly mi něco, co jsem hledal - nový systém a novou rodinu,“ řekl soudu. „Skutků zatím nemám důvod litovat, ale chci se změnit,“ doplnil.

Zkritizoval také postup policie a lékařů po útoku v Libni. „Výjezdová skupina na místě řekla, že jsem blázen a debil, a odvezla mě do Bohnic. Tím mě opravdu našťvali,“ popsal s tím, že druhý útok spáchal tři dny poté, co jej psychiatři z bohnické léčebny propustili.

Znalci označili možnost opětovného začlenění Mokrého do společnosti za takřka vyloučenou, je prý prodchnut nenávisťou ideologií a navíc trpí sociální a finanční frustrací. Nemá přátele a zadlužil se, když si kupoval přízeň svých známých. Žádnou duševní chorobou však netrpí a za své skutky je plně odpovědný.

ČTK

Samozvanou radu starších neuznám

Tak máme radu starších. Jak chtějí její členové pomoci integraci Romů do české společnosti, jasné není. Je však jasné, že chtějí reprezentovat všechny Romy a jednat s politiky.

Takovou samozvanou radu starších já nikdy neuznám. Jestli chtějí tito lidé někoho reprezentovat, nechť se nechají řádně demokraticky zvolit. Nikdo jim nebrání, aby se dali na politickou dráhu. Snad si tato rada nemyslí, že ji budu akceptovat jen proto, že její členové mají stejnou barvu kůže jako já.

Pan Karel Holomek uvádí v článku na serveru Romea.cz, že pro něj je zásadní identita Romů a její zachování. Možná má tento pán pocit, že identita Romů je ohrožena. Má pan Karel Holomek pocit, že je ohrožena naše barva kůže, nebo romská kultura? V čem je údajně naše identita Romů tak moc odlišná od té české, že pro ni potřebujeme samozvané rady starších? Potřebujeme i speciální zákony, protože jsme Romové?

Kolik kluboven se zaměřením na vzdělání dětí rada starších vytvořila? Nebo jak si představují její členové integraci do české společnosti? Nejsem populist, ale na tvrzení, že Vietnamci se integrovali do české společnosti „za pár let“, něco bude. Všimám si, jakou češtinou mladí Vietnamci (nebo vlastně bych měl správně napsat Češi?) disponují a velmi se mi to líbí. Umí dokonce líp česky než někteří Češi.

Naše integrace do české společnosti visí jen na vzdělání a chuti k němu vést děti, nikoli na zákonech a na radách starších. Všechny řeči o rasismu, o tom, jak je nám napříč politickými režimy neumožněno studium atd., jsou jen výmluvy. Kolik dětí v ghettech před sebou nemá světlou budoucnost jen kvůli tomu, že rodiče o vzdělání svých ratolestí nemají zájem? A jak těm dětem utíká čas?! Kolik mladých Romů si brzy založí rodinu a škola pro ně nehraje žádnou roli? Nevěřím, že za nechutí ke vzdělání stojí peníze. Mít dobrý prospěch ve škole může mít kdokoli.

Julius Zajac

publikováno na Romea.cz

Neznalost vládního programu neomlouvá

Pan Zajac si domýšlí něco, co není pravda a neexistuje. Ve svém článku, který zveřejňujeme v plném znění, říká, že samozvanou radu nikdy neuzná. K tomu ho přece nikdo nevyzval.

Protože si však vzal na paškál mne, nevím sice proč, musím se ozvat. Proč se neobrátil na mluvčí Rady starších, kteří jsou uvedeni. Já mluvčím nejsem.

Článek Julia Zajace je dosti jednoduchý, snažím se používat výrazu, který Julia Zajace neurazí, snad.

Spíše se ho zeptám:

- Slyšel někdy o evropské reprezentaci Romů a jejich legitimitě v Evropské unii?
- Slyšel, nebo četl vládní program integrace Romů do společnosti? Je v něm snad něco o tom, že by byl někdo nucen hlásit se ke své identitě, nebo snad se k ní nehlásit? To je přece naprosto svobodné rozhodnutí každého. Ale je to tak, že i pan Zajac druhé straně musí dovolit prosazovat to, co chce, ať se mu líbí nebo ne. V tom programu je totiž úplná odpověď na výhrady Julia Zajace.
- Byl se někdy podívat v Muzeu romské kultury v Brně na její stálou expozici o historii Romů?
- Slyšel někdy o úsilí institucí Evropské unie o národnostních menšinách a prosazování jejich vůle?
- Slyšel, že kanadská vláda se nyní asi po 25 letech omluvila původním obyvatelům Indiánům za to, že jejich děti necitlivě odebrala rodičům a vychovávala je krutě v církevních školách tak, aby ztratily svoji identitu? Příběh podobný Romům a jejich dětem!
- Slyšel něco o naprosté genocidě moravských a českých Romů v koncentracích Třetí říše a proč se tak stalo?
- Je Julius Zajac skutečně přesvědčen, že identita Romů není ohrožena a že to nemá další naprosto fatální dopady na další věci ve společnosti?
- Přečetl si někdy pan Zajac můj jediný článek v Romano hangos, v Lidových novinách, diskusích v televizi, rozhlase a jinde, aby mne mohl podezírat z toho, že dělám něco nepromyšleně a hloupě, jak docela bezostyšně ve svém článku uvádí? Přece jen bych se cítil dotčen, že má práce tohoto druhu po dobu 25 let a dokonce i z doby totality byla tak marná, že si jí pan Zajac nevšiml a podezíral mne z ignorantsví?
- Kde je napsáno, že Rada starších chce být samozvaná? To přece v prohlášení není. Jen dala vědět, že se sešla a dál se uvidí.

Těch otázek by bylo mnohem více, tyhle zatím stačí. Až na ně pan Zajac najde odpověď, pak můžeme pokračovat v diskusi.

Zatím k tomu nemám chuť. Věci, o nichž pan Zajac mluví, jsem vysvětloval a argumentoval ve svém životě už jistě nejméně stokrát každý rok. Kolik toho asi bylo za 25 let, že by to mohlo zapadnout?

Vykřikovat něco do světa lze, ale člověk si musí být vědom toho, co vykřikuje a jestli to má hlavu a patu, s prominutím. **Karel Holomek**

Dětská opera Brundibár z ghetta

Jde o krátkou dětskou operu skladatele Hanse Krásky, kde herci jsou převážně děti. Opera je známá po celém světě, především pro své uvádění v koncentračním táboře Terezín (1943-45).

Děj vypráví o Aničce a Pepíčkovi, kteří mají nemocnou maminku. K tomu, aby uzdravili svoji maminku, potřebují mléko. Ale děti nemají peníze. Nápad, jak je získat, vznikne, když uvidí na trhu flašinetáře Brundibára, který si vydělává peníze hraním. Brundibár je však

zlý a děti překřičí. V noci přijdou na pomoc dětem zvířátka z plakátů a druhý den jim pomohou přezpívat flašinetáře. Děti peníze dostanou, ale padouch Brundibár jim jejich výdělek sebere. Děti jej nakonec najdou a dostanou zpět co jim patří.

Slyšet, vidět, smát se, cítit, vnímat zvuky, barvy, úsměvy, symboly - to všechno v jednom můžete vidět na premiéře dětské opery Brundibár z ghetta, která bude mít svou první premiéru v Brně v divadle

Orlí 5. 6. v 19:00 hodin. Dále potom 6. 6. během brněnského Ghettofestu. Jste srdečně zváni. Děti umí vytvářet kouzlo, umí dávat dohromady neobvyklé věci, umí vytvářet něco nečekaného. Jejich spolupráce s umělci je vždycky famózní a má velký úspěch. Když smícháte dohromady barvy všech koutů světa, získáte mnohem silnější barvu.

„Stojíme o Vás a chceme Vám věnovat náš čas, protože víme, že místo, kde žijete, není nejideálnější pro vaše dětství.“

Rozhovor s Josefem Škarkou, organizátorem a dramaturgem opery Brundibár

O čem příběh vypráví, co je jeho myšlenkou?

Dějová linka je velmi jednoduchá, aby ji mohli pochopit i ti nejmenší. Sourozenci Aninka a Pepíček potřebují peníze, aby mohli koupit mléko, které by uzdravilo jejich nemocnou maminku. Začnou tedy vydělávat peníze tancem a zpěvem, v čemž jim brání Brundibár. Brundibár je zde symbolem světa dospělých neřestí, kterého nakonec sourozenci s pomocí zvířátek a ostatních dětí přemůžou a získají tak peníze na mléko.

Podle čeho jste vybírali romské děti do rolí?

Celý nábor dětí probíhal víceméně organicky. Naši podmínkou bylo mít minimálně deset dětských herců. Ve spolupráci se základní školou na Merhautově a 28. října jsme v lednu vyzvali žáky prvního stupně a představili jim naše úmysly. Z toho vznikla naše druhá podmínka, že přijmeme každého, kdo má zájem a má chuť dělat něco zajímavého. Tak se náš ansámbly ustálil na zhruba 20 dětech, které to s námi snad baví a užívají si to tak jako my.

Jak Vy osobně hodnotíte romské děti v hlavních a vedlejších rolích?

Tato otázka by měla spíše směřovat na diváky. Za sebe mohu říct, že naše “brundibáři” děti jsou báječné. Jako všechny děti trochu zlobí, ale taky umí být vnitřně a za celou dobu jsme se nesetkali za žádnými závažnými problémy.

Na co se diváci mohou těšit během představení?

Především na dětskou bezprostřednost ve spojení s profesionálními podmínkami. Je potřeba si uvědomit, že se jedná o děti naprosto nedotčené jakoukoliv zkušeností s prací na divadle. Ale musím říct, že to zvládají naprosto skvěle. Touha po opravdovém divadle se v nich projevuje každou chvíli. Pobavilo mě, když se ptali, zda na představe-

ní bude i opona. Tak jsme ji tam přidali. Ať mají divadlo se vším všudy.

Co hudba, kdo se postaral o hudební doprovod?

Hned na počátku projektu jsme navázali spolupráci s avantgardním brněnským orchestrem Brno contemporary orchestra pod vedením dirigenta Pavla Šnajdra. Je to jeden z momentů, který představují, ale i projektu dává profesionální rámec.

Jak se Vám s dětmi spolupracuje? Přirostly mi k srdci. Což bych jim neměl říkat, poněvadž toho ti malí špunti také umí pěkně využít.

A co děti, jak jsou nadšené, poslouchají vás, zajímá je samotný obsah příběhu?

Koncept našeho projektu je založen na neustálé motivaci a stimulaci dětí. S dětmi jsme už navštívili kino, zažili besedu o Terezínu, nebo s popovým zpěvákem Matějem Ruppertem. Nejvíce jsme se ale všichni poznali na víkendových soustředěních, kde jsme spolu trávili opravdu hodně času. Obdivuji svoje kolegy, lektory Ruth Konvalinkovou, Moniku Balogovou, Martina Ptáčka, Kristýnu Kopřivovou a režiséru Lindu Keprtovou, že do celé věci vkládají nejen svůj čas, ale své srdce. Místo aby trávil volný čas s rodinou nebo relaxací, tak po večerech připravují svači-

ny, aby pak celý den trávili s dětmi z “Bronxu”. Za to jim velký dík! Odměnou nám jsou pak spokojené úsměvy našich Brundibárků.

Libí se mi Vaše myšlenka spojit osobnosti z uměleckého světa s chudší komunitou romských dětí.

Na tom je právě celá myšlenka vybudována: Stojíme o Vás a chceme Vám věnovat náš čas, protože víme, že místo, kde žijete, není nejideálnější pro vaše dětství.

Jaký Vy máte osobně názor na Romy žijící v ČR?

Jsou to moji přátelé. Rodinná pospolitost, dítě nadevše, ale i úcta ke stáří, to je to, co Romům závidím a myslím, že to je jedna z důležitých věcí, kterou se od nich můžeme naučit.

Kdy a kde se na Vás můžou diváci těšit, prozradíte nám?

Právě zkouším operu Teodor v Benátkách pro Slovenské národní divadlo v Bratislavě, na podzim Tři přání Bohuslava Martinů v Ostravě a příští rok na jaře Powder her face v Brně. Na Nové scéně Národního divadla v Praze se můžete přijít pobavit komickou operou na text Jiřího Lábusa a Oldřicha Kaisera Rudá Marie.

Děkuji za odpovědi a budu se těšit na vás a děti.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

**Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury České republiky**

Multižánrový pouliční festival Ghettofest 2015

Dokončení ze str. 1

Mezi dokumenty festivalu patřily: beseda s p. Andršem (romista a etnolog), Zmizelí Romové, workshop zpěvů, který jsem vedla já, Veronika Kačová, nechyběla ani komentovaná prohlídka MRK, pohádka s názvem Malý madhav, Živá knihovna a další zajímavé dokumenty. Po celou dobu festivalu jste mohli zahlédnout různé projekty na různé téma, ochutnávkou romského jídla, výtvarnou performance Industroll. Ve večerních hodinách vystoupily hudební skupiny: Cikne Čhave, Triangl bend pod vedením přerovského muzikanta Ivana Kandráče, začínající skupina Čohanas, taneční soubor Merci pod vedením umělecké vedoucí Moniky Balogové, divadelní představení Divadla Líšeň, The Dolls – burlesque show. Věřím tomu, že festival zůstane ještě několik dní v paměti všech zúčastněných. Vlna zábavy, hudby a tance se dotkla každého z nás.

Pořadatelem festivalu je občanské sdružení TRIPITAKA.

Když jsem se zeptala návštěvníků Ghettofestu, jak se jim letošní ročník líbil, odpověděli skoro všichni, že festival byl skvělý. I za sebe mohu říct, že jako vedoucí dílny zpěvu jsem potkala mnoho zajímavých talentů a slyšela spoustu kvalitní hudby.

Veronika Kačová
foto: Jolana Halalová

Stovky Brňanů si nenechaly ujít pouliční Ghettofest

Pouliční umělci, zpěváci, hudebníci či výtvarníci bavili návštěvníky Ghettofestu v brněnské vyloučené lokalitě na ulici Hvězdová a na náměstíčku na nároží s Bratislavskou. Kromě umění tam lidé našli i řadu romských kulinářských specialit a mohli poprvé navštívit čerstvě opravený park Hvězdíčka. „Festival, který se konal poctivě, si klade za cíl sblížovat lidi různého věku i národností a představit lokalitu, která nemá valnou pověst,“ řekla ČTK za pořadatele Kateřina Geislerová.

„Lidé by tu měli společně strávit pěkný den,“ dodala. I přes tropické teploty se na místě sešly stovky lidí, kteří se procházeli mezi stánky, poslouchali muzikanty či sledovali divadelní představení.

Podle Geislerové jsou místní Romové s festivalem spokojeni. „Vždycky se jich tu sešlo hodně a užívali si to s námi. Tancují, zpívají a zapojují se do aktivit,“ uvedla.

Letošní ročník byl komornější než loňský. Velké pódium v parku nahradilo menší na nároží pod plataný či malé scény v Hvězdové.

Program začal už v pátek bohoslužbou v kapli bývalé káznice na Cejlu, kterou sloužil evangelický farář Štěpán Hájek za lidi umučené za druhé světové války a za vyhnané v důsledku válečných událostí.

Ghettofest se touto mší přidal k dalším brněnským akcím Roku smíření a jeho organizátoři také připomínali historii zdejší oblasti okolo ulic Cejl, Bratislavská a Francouzská, odkud byli deportováni Židé a po válce vyhnáni Němci. „Na domě na nároží bylo do oken vylepeno pět velkých billboardů s portréty odvlečených Židů, kteří

zde bydleli. Dnes se konal také koncert na dvoře domu Bratislavská 35, kde zazněly skladby Pavla Haase, bratra herce Huga Haase,“ vyjmenovala Geislerová.

Vznikla také mapa širšího brněnského centra, která funguje jako průvodce po objektech, na nichž se nějakým způsobem válka podepsala. Na jejich obhlídku se mohli lidé vydat i s průvodcem. Brněnské ghetto, jak se oblast nazývá, je však podle Geislerové rok od roku o něco lepší. „Důkazem je třeba park Hvězdíčka, který jsme museli před prvním ročníkem vyklízet v podstatě jako smetiště,“ řekla. **ČTK**

Džanes romanes VII

Som barikano Rom.
pre miri kultura
pre amaro romipen
pre amaro bašaviben
pre amaro phuripen
pre amare sokaša
pre amari čhib
Soske?

Amaro them hin calo luma.
Odoj som khere, kaj mire nipi.
Dživas perdal amare čhave, pre amari famel'ija.

Amare nipi pes šoha na marenas.
Na kernas maribena.
Na čorenas o phuva.
Na murdarkernas.
Na phagerenas adi luma.
Kamen le Devles.
čačikanes

Imar džanen, soske som barikano Rom?

Jsem hrdý Rom.
na mou kulturu
na naše romství
na naši hudbu
na naše tradice
na naše zvyky
na náš jazyk
Proč?

Naše země je celý svět.
Doma jsem tam, kde žijí moji lidé.

Žijeme pro své děti, pro svou rodinu.

Naši lidé nikdy neválčili.
Nevyvolávali války.
Neokupovali cizí země.
Nevraždili.
Neničili tento svět.
Milují Boha.
opravdově

Už víte, proč jsem hrdým Romem?

Jan Horváth

Lidice – Lety

Nedávno jsme vzpomínali výročí vyhlazení české obce Lidice německými fašisty. Byl to nelidský akt genocidy 2. světové války. Stovky nevinných lidí byly nesmyslně zavražděny.

K obdobnému činu došlo v Letech u Písku. Tam umírali romští vězni a malé děti jen kvůli barvě pleti a protektorátním zákonům nadřazenosti.

Lidice i Lety jsou varujícím mementem, kam až může dojít lidská nenávisť a netolerance.

Od té doby uplynulo sedmdesát let. V Lidicích lidé vybudovali důstojný památník, v Letech velkokapacitní vepřín, na místě lidského utrpení.

Před dvaceti lety český prezident Havel slavnostně otevřel v Letech provizorní památník romským obětím. Nicméně člověk, který sem zavítá, se musí chytit za nos.

Je to nedůstojné a ponižující pro člověka, který chce uctít památku nevinných obětí.

Je na místě si položit otázku: Jak by asi lidé reagovali, kdyby něco podobného měli zažít v Lidicích, kdyby vedle památníku stál prasečinec? Byli by lidé stejně lhostejní jako tomu je v Letech?

Kultura národa spočívá také v tom, jak pečuje o své padlé a oběti. V případě koncentračního tábora v Letech je tomu naopak. Tam se pečuje o prasa více než o nevinné romské oběti.

Sedmdesát let je dost dlouhá doba na to, aby se česká společnost vzpamatovala a konečně si uvědomila, že Lety nejsou ostudou Romů, ale hanbou celé české společnosti.

Jan Horváth

Lidice – Lety

Načirla olestar leperahas, so pes ačhiľas andro gav Lidice andro dujto mariben. Džanas mištes, so odoj kerde o fašisti, labarde oda gav the murdarde le nipen.

Sar odoj, the andro gav Lety merenas o manuša, o romane famel'iji le čhavenca.

O Lidice the o Lety šaj sikhaven la lumake, kaj šal džal e diskriminacija the o rasismus. Eftavardeš berš olestar pregeľas. Lidicende hin šukar pamatnikos, andro gav Lety – o baľiče.

O komunisti odoj kerde bari fabrika pro baľiče, pro than, kaj merenas amare nipi.

Sar odoj aven te dikhel, peršo, so čujinen – baro khandipen.

Anglo biš berš o prezidentos Havel phundraďas o pamatnikos ole manušenge, so adaj mule.

O khandipen adaj ačhiľas dži adad'ives. Oda bari ladž, kana avel adaj manuš, so kamel te del paťiv le mulenge.

Šaj phučas: Sar bi oda dičholas, te bi tiš Lidicende elas ajso vareso? Khandine baľiče? So bi pro' da phenenas o Čechi?

E kultura nipengeri džal tiš pal oda, sar bečelinen peskere mulen. Andro koncentračno taboris Lety oda na mol nič. Savoro visardo. Adaj pes del paťiv le baľičenge.

Eftavardeš berš hin but bare berša, kaj peske o gadže andre kadi republika šaj phenen, hoj oda nane romengeri ladž, aľe lengeri – gadžikaňi ladž.

Jan Horváth

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.

Jeho jednotlivé relace

lze zpětně vyhledat v archivu textů

na www.romove.cz

Jenda Červeňák: Bez svobody by to nešlo

Jenda Červeňák se narodil v Praze 24. 5. 1982. Je mu 33 let. Dětství prožil ve společenství dobré rodiny a řadné výchovy rodičů. Neměli to jednoduché. Jendovi rodiče neměli moc peněz, protože se museli postarat o další tři sestry. Své rodině vděčí za to, že mu do života dala všechno to, čím se charakterizuje dnes. Vychovali ho v lásce, víře v Boha, skromnosti, lásce k hudbě. Važí si dobrých lidí v dnešní době a jeho snem je založit sdružení, které by mělo sloužit všem, kteří v životě něco chtějí začít měnit. Hledal své odpovědi tak dlouho, dokud je nenašel. Stačila k tomu víra a láska. Prožívá sen, který se mu zdál, věnuje se své práci a učí se žít hudbou, zjistil totiž, že to je jeho forma naplnění, která ho dělá neskutečně šťastným člověkem. Jendu charakterizuje poctivost pro práci, zodpovědnost, spolehlivost, skromnost a hluboká moudrost silného romského současného zpěváka a kytaristy.

S Jendou jsem se seznámila minulý rok na jedné pěvecké soutěži v Mělníku, kde moderoval. Od té doby jsme úzce v kontaktu, přes hudbu a další kulturní příležitosti. Posudte sami, jaký je.

Ahoj Jendo, píšeš, že jako dítě jsi to neměl moc lehké, prozrad' nám něco o své rodině.

Ahoj! Jaké jsem měl dětství? No, nebylo to jednoduché, rodiče neměli moc peněz, ale snažili se mně a mým třem sestrám dát jen to nejlepší, co mohli. Mám tři sestry, které jsou starší než já a jsou úspěšné, všechny tři si budují svůj život. Dvě podnikají a chodí k tomu ještě do práce a jedna chodí jen do práce. Mí rodiče jsou ještě, díky Bohu, naživu, bydlí ve Vlašimi, kde mají vlastní byt a já jsem vděčný za to, že je mám. Mám ještě dvě sestřenice, které mi jsou blízké jako sestry. Musím říct, že i ony mi v životě hodně pomohly, jsem za ně velmi rád.

Jak Tě rodiče podporovali ve škole?

Když si vzpomenu na moje začátky na škole, tak musím říct, že to bylo zlo, které jsem musel vytrpět. Tehdy jsem se na to takovým tragickým způsobem díval. Dnes jsem rád, že nás rodiče ve škole podporo-

vali. Vyučil jsem se jako řezník, což dělám do teďka. Škola mi hodně pomohla v tom, že jsem si díky ní uvědomil, že to, v čem jsem si ve škole nevěřil, tak jsem to nakonec zvládl. Školní období byla moje první věc v životě, kterou jsem zvládl.

Tvá profese je u Romů celkem netradiční, zeptám se Tě, jaký máš kolem sebe kolektiv pracovníků a jak se Ti v práci líbí?

Je to trochu netradiční, práce jako taková mě celkem baví, ale raději bych dělal jiné věci. Na druhou stranu mě to živí a než vybuduji něco jiného, nedá se nic dělat. Kolektiv? No, jsou to různí lidé z různých koutů republiky. A máme mezi sebou hezký pracovní vztah.

Prozradím čtenářům, že jsi velmi aktivní člověk. Nejen, že pracuješ v takové profesi, moderuješ různé kulturní akce, ale i to, že jsi v sobě našel lásku k hudbě. Je známo, že u Romů je hudba součástí života, už když se dítě narodí. V Tobě se tato silná láska probudila až ve Tvých patnácti letech, v době dospívání, kdy ses nechal inspirovat svým strýcem.

Ano, miluji hudbu, zpěv a vlastně celou romskou kulturu. K hudbě jsem se dostal, až když mi bylo patnáct let, a to díky vzdálené rodině. Tenkrát můj vzdálený strejda založil pěvecký a taneční soubor Amaro drom (Naše cesta) a já jsem chodil na zkoušky a poslouchal. Teprve v patnácti letech jsem se začal učit hrát na kytaru a zpívat, ale bylo to něco, co mě přitáhlo úplně samo.

A čím Tě hudba dnes inspiruje?

Miluju ten pocit, když zpívám a je jedno, jestli je to na zkoušce nebo na oslavě, na vystoupení. Hodně mě naplňuje, když to celkově zní správně.

Troufnu si říct, že i když jsi začal hudbu dělat až v patnácti letech, máš už za sebou řadu odehraných vystoupení. Můžeš nám pár vyjmenovat, na jakých akcích jsi měl možnost zazpívat a kde?

Kde všude jsem vystupoval? Vystupoval jsem na podnikatelských akcích, což byly motivační semináře, kde v těch halách bylo celkem dost lidí, také jsme pořádali

několik velkých koncertů pro křesťanské organizace, mám za sebou i přímý přenos v televizi se svou bývalou kapelou One Way, potom to bylo na velkých festivalech a zábavách. A málem jsem zapomněl na jednu kulturní akci na Staroměstském náměstí v Praze - Roma Pride, také mám za sebou vystupování s Igorem Kmetěm, Gypsy Kubo, Milanem Krokou a jeho kapelou. Zpíval jsem také se skupinou Sabrosa, Terne Čhave, Funky Brothers, také jsem moderoval několik velkých akcí a představoval jsem takové hvězdy jako Nótár Mary, což je opravdová hvězda.

Každý se v hudbě vidíme a skrze ni si můžeme budovat život. Někdo hudbou otevírá svůj svět, někdo hudbou také umře. Čím je pro Tebe umění hudby, co se Ti na ní líbí?

Na hudbě se mi líbí, že zapomenu na všechno a jsem volný. Tím načerpávám neuvěřitelnou sílu do dalšího života. V hudbě chci vytvořit to, že se hudbou budu žít. A to nejen vystupováním, ale i učením zpěvu. Můj sen je vystupovat v O2 Aréně v Praze, chtěl bych, aby tato hala byla plná lidí. Vždycky si říkám: Nenech nikoho a nic, aby ti ukradli tvoje sny, toto motto mi dává naději.

Moc hezká odpověď, moc Ti to přeji. Koho v hudbě obdivuješ?

Mé hudební vzory jsou kapela Boys 2 Men, černošská kapela, která neuvěřitelně ladí, potom Beyoncé a Stevie Wonder. Možná, že si řeknete, jo, tyhle jména jsou profláklé, ale jsou to neskuteční zpěváci.

Co Tě v hudbě nejvíce zaměstnává, na čem teď momentálně pracuješ?

Tento měsíc dávám dohromady písničky, texty a muziku. Chystám se nahrávat písničky a pak začnu vystupovat. Nevím, jak dlouho to bude trvat, ale určitě začnu brzy.

Čeho si v životě nejvíce vážíš za to, co si dokázal, na co jsi opravdu rád a pyšný, že máš?

Těžká otázka, často si ji pokládám. Jsem vděčný za svou rodinu, práci, přátele, hudbu. V životě jsem se rozhodl mít rodinu, o kterou se budu starat, to je to, čeho bych ješ-

tě chtěl dosáhnout. Víím, že hudba v mém životě bude napořád. Jen s ní budu stárnout, ale chci stárnout i s rodinou. Také začít konečně podnikat a učit lidi žít k úspěchu, ale sám víím, že musím ještě hodně vyrůst.

Čím se zaměstnáváš, když ne manuální práci?

Je to vzdělávání se a práce na sobě, vede mě to ke dvou činnostem. Tou první je, že tento rok chci začít podnikat a začít ukazovat lidem kolem sebe, že existuje něco víc než mají momentálně. Myslím tím učit lidi, že mají sny a že je mohou žít. Sdílet jim, že to není tak těžké a nemožné. Když zavřu oči, tak sním nejen o malých snech, ale mám velké množství snů, které si přitahuji.

Odbočme trochu od práce a hudby, položím otázku, kterou často někomu pokládám. V co věříš?

Věřím v to, že i člověk, který nic nemá, se může díky svobodě, prá-

ci na sobě a učením se od úspěšných lidí dostat tam, kde chce být. Mým životním mottem, kterým se nechávám inspirovat, je: „Ještě není konec, dokud nevyhrajou a nikdy se nevzdávají“.

Co bys poradil komukoliv, kdo má zájem se naučit hrát nebo zpívat?

Každý, kdo se chce naučit hrát a zpívat, aby se uměl rozhodnout, že ať to jde nebo nejde, nikdy se nevzdát. Potom by měl najít někoho, kdo umí to, co on a nechat se učit a naslouchat, co mu ten člověk řekne. Učit se, dokud se to nenaučí, ale dávat si při tom pozor na postoj - já už to umím a já nikoho poslouchat nepotřebuji. Takovým způsobem to člověk nikam nedotáhne.

Děkuji za příjemný rozhovor a přeji, ať se Ti splní všechno, o čem sníš.

*Rozhovor vedla
Veronika Kačová*

foto: archiv Jendy Červeňáka

Hvězdy letošního Khamora

Mahala Rai Banda – Rumunsko

Skupina patří mezi nejvýraznější hudební tělesa rumunského folklorního nebe. Bourá hranice uhlaženého romského folkloru, založeného na hudební akademičnosti, mistrnosti, mistrné nástrojové technice, variaci a jednotném stylu. Zatímco jiné folklorní skupiny hrají s cimbálem, Mahala Rai Banda hraje bez něj. V jejich stylu muziky je cítit hudební vliv dálného východu, nejvíce však arabské, balkánské a turecké muziky. V jejich hudbě

se prolínají i různé hudební žánry jako je např. etno jazz, blues, folk a pop. Mahala Rai Banda produkuje ve svém podání dominantní, mystickou a svižnou soudobou romskou folklorní muziku.

Kale a Věra Bílá – ČR

Hudební romská skupina Kale je složena ze samých romských hudebních osobností. Všichni pocházejí ze slavných hudebních rodů a každý jeden z nich prošel různými hudebními žánry, jako je třeba romský i slovenský lidový folklor, ale stejně tak jazz a kavárenské univerzální hraní, opereta, výňatky

z oper, populární klasika, evergreeny a hraní z blatu s různými hudebními soubory. I proto je styl hudby skupiny Kale vyhraněný a ojedinelý. Vychází s dávných romských hudebních tradic. Jejich nástrojové obsazení je převážně kytarové a jejich styl hudby je velice vyhraněný a nejen mezi Romy ojedinelý. Prolíná se mezi jazzem, folkem, folklorní romskou hudbou s prvky romského popu Francie, ČR, SR i popu východních balkánských zemí. Písně zpívají kalovým zpěvem, zakládají si na sólo zpěvu, ale prezentují i vokálový zpěv. Jejich hudební doprovody jsou založené na mistrné muzikálnosti a mistrné hudební technice.

Rytmy skupiny Kale se prolínají pomalé s rychlými a jsou akademicky zahrané. Jejich repertoár je složen většinou z jejich vlastních písní, ale i z romské lidové tvorby, jako jsou táhlé písně – halgáta a rychlé písně v rytmu čardáše. Texty písní jsou zaměřené na život Romů, na jejich tradice a zvyky a popisují i dnešní dobu. Skupina Kale dlouhodobě sklízela úspěchy na domácích i zahraničních scéně. V poslední době se k nim vrátila i světoznámá zpěvačka Věra Bílá. Jejich opětovné společné účinkování dává tušit, že s Věrou budou opět vystupovat na prestižních místech světa a roztočí i prestižní koncertní evropské i domácí sály a kluby.

ILO– RUSKO

Hudební skupina Ilo prezentuje tradiční a typickou muziku ruských Romů. Jejich styl muziky je ovlivněn ruskou lidovou tvorbou a ruskou hudební lyrickou romancí. Styl jejich hudby je ovlivněn i maďarskou a slovenskou romskou lidovou tvorbou. Projev zpěváků je mohutný a podpořený bravurní hudbou, sborovým zpěvem, tancem a pestřími kroji, má sílu oslovit široké spektrum posluchačů.

Gejza Horváth

V jihlavském Domě kultury tancovaly desítky Romů

Erko – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež při jihlavské Charitě pořádalo na konci května již 8. ročník taneční soutěže Amen khelas (přel. tančíme společně) v Domě kultury a odborů. Sešlo se zde přes 600 diváků a zúčastnilo se celkem 103 tanečníků a tanečnic ve 29 skupinách.

„Amen khelas je největší taneční soutěž na Vysočině. Vystoupily tu děti a mládež převážně romského etnika,“ říká Michaela Makáňová, hlavní organizátorka akce. „Každý rok jim tak dáváme příležitost k tomu, aby předvedli to nejlepší, co v nich je,“ dodává.

Celou akci zahájili ti nejmenší účastníci z Klubíčka Jihlava s nesoutěžním vystoupením.

Kromě Erka Jihlava se do soutěže zapojila zařízení, která se věnují dětem a mládeži: Denní centrum Žďár nad Sázavou a Komunitní centrum pro mládež Ambrela Třebíč. Nově se zúčastnilo také Husitské centrum o. p. s. z Prahy, Výchovný ústav z Jindřichova Hradce, eNCéčko – nízkoprahové centrum ze Světlé nad Sázavou, Dětský domov Jemnice, Romské sdružení Aver Drom z Českého Krumlova a Terénní programy SOVY Jihlava, které poskytují sociální služby ve

vyloučených lokalitách. Vítězi se letos stali v mladší kategorii uživatelé Erka Jihlava a ve starší kategorii mládež z Dětského domova Jemnice. Na 2. a 3. místě v obou kategoriích byli uživatelé z Erka a také děti a mládež z Denního centra Žďár n. Sázavou a z Terénních programů Sovy – konkrétně z vyloučené lokality Chotěboř.

„Celou akci doprovodila kapela Milan Band z Kolína s talentovaným klávesistou. Za obohacení soutěže kapele moc děkujeme,“ říká dále Makáňová.

Do poroty usedli – Ing. Marie Krajíčková z Magistrátu města Jihlavy, Mgr. Radek Vovsík, ředitel Dětského domova se školou, P. Mgr. Vojtěch Vagáj – kněz, Felicitas Filip, koordinátorka pro zahraniční nadace Erste Stiftung z Fondu

Komenský, dále Mgr. Zuzana Pokorná – zástupkyně ředitele Charity pro služby sociální prevence, dvě trenérky tance z tanečního souboru Street Busters – Tina Tesařová a Veronika Dufková, DJ Dáda a zástupci z řad Romů.

„Kromě rodin vystupujících se přišli na akci podívat také lidé z řad veřejnosti. Pozorujeme zvyšující se zájem veřejnosti o tuto tradiční soutěž,“ sdělila M. Makáňová.

„Děkujeme všem, kteří akci podpořili: městu Jihlava, Ministerstvu práce a sociálních věcí, nadaci Erste Stiftung, kraji Vysočina, Radě vlády pro záležitosti romské menšiny a panu Karlu Matulovi, který na akci fotil bez nároku na honorář,“ dodává s povděkem.

Michaela Makáňová
NZDM Erko Jihlava

Devátý ročník Festivalu filozofie se uskuteční ve Velkém Meziříčí

MgA. Ivana Mariposa Čonková, aktivistka v oblasti práv romské menšiny, bude mít prezentaci na evropském Festivalu filozofie. Myšlenka festivalu se zrodila v severoitalské Modeně v roce 2007.

Devátý ročník Festivalu filozofie se uskuteční 4. 6.–10. 6. 2015 ve Velkém Meziříčí. Festival oslavuje filozofii a literaturu a navrácí ji z akademické pudy do původních prostor jejího vzniku. Na náměstích, v parcích a na nádvořích zcela netradičně oslovuje vnímavé posluchače všech věkových kategorií.

„Je mi ctí, že příští týden budu mít prezentaci na Evropském Festivalu filozofie v panelu Většiny a Menšiny, například spolu s Michaelem Hauserem nebo Yasar Abu Ghosh. Jsem zvědavá, jaké bude publikum a jak bude reagovat. Mluvit o strukturálním rasismu v intelektuálním prostředí je vždy o něco jednodušší než jen tak mezi většinovou společností na ulici. Předpokládám, že budou mít větší míru pochopení pro to, co budu říkat. A věřím, že způsob, jakým to budu říkat, může některé z nich pohnout k tomu, aby se od svých psacích stolů občas trhlí a šli se podívat i do té ulice,“ říká romská aktivistka Ivana Čonková.

Anticiganismus je celoevropský problém, který radikálně ovlivňuje život romské komunity nejen v Čechách, ale v celé Evropě. Spolu se vzrůstajícím neonacismem je vážnou hrozbou demokratické společnosti, humanity a lidskoprávních hodnot. Jak anticiganismus vypadá, co znamená přijmout jeho existenci jako fakt a jak se s ním posléze vypořádat, to jsou otázky, na které můžeme dostat odpověď, ale jen tehdy, jsme-li upřímní a máme odvahu se ptát.

Ivana Mariposa Čonková

Novela školského zákona dává šanci skončit s diskriminací

Katalog podpůrných opatření navazuje na novelu školského zákona. Novela přináší změny i ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Opouští dělení podle medicínských nebo psychologických diagnóz do kategorií „zdravotní postižení“, „zdravotní znevýhodnění“ a „sociální znevýhodnění“ a nově zavádí tzv. systém podpůrných opatření.

Ten více zohlední skutečné dopady znevýhodnění dětí do vzdělávání. Pomoc se bude nově dělit do pěti stupňů. Na Katalogu se kromě Univerzity Palackého a společnosti Člověk v tísni podílejí také Asociace pracovníků speciálně pedagogických center a Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání. Týmy tvořené 90 odborníky vypracovaly katalog pro šest „základních“ zdravotních postižení a znevýhodnění: mentální, tělesné, zrakové, sluchové, narušenou komunikační schopnost a poruchy autistického spektra a pro žáky se sociálním znevýhodněním. Materiál nabízí více než 370 karet podpůrných opatření pro přímou práci. Autoři počítají s tištěnou i elektronickou verzí Katalogu. Pracovníci projektu s ním už v létě seznámili pedagogy ze 140 škol v ČR – jde o školy všech druhů i stupňů, včetně škol speciálních a praktických. Tyto školy budou materiál pilotně ověřovat. „Finální verzi předáme ministerstvu v červnu 2015,“ doplnil Jan Michalík.

Eva Smejkalová
vyšlo na EDUin.cz

www.romea.cz

**Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů.**

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na červenec–září 2015

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY:

Kesaj čhave – příběh dětí víly Kesaj

Výstava komiksů a fotografií z dílny francouzských autorů, jejichž společným tématem je romský hudební soubor Kesaj čhave ze Slovenska. Pokud máte rádi výstavy, které vyprávějí příběhy, přijďte navštívit „Kesaj čhave“.

17. 4.–15. 9. 2015

Mistr Martin Matěj Holub

... a možná přijede na koze

Výstava dřevěných soch, loutek a hraček profesionálního výtvarníka – řezbáře Martina Matěje Holuba z Horních Chvatlin, který se v Muzeu romské kultury poprvé představil během 4. Sochařského sympózia na podzim 2014.

24. 9. 2015–21. 2. 2016

Vernisáž proběhne 24. 9. v 16 hodin

STÁLÁ EXPOZICE Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra. Prezentace je rozložena do šesti výstavních sálů, kde za doprovodu romské hudby zhlédnete kromě unikátních historických sbírkových předmětů i umělecká díla a filmové dokumenty, to vše v atraktivních kulisách, přenášejících návštěvníka hluboko v čas do minulosti. Exponáty doplňují originální dioramata, imitující reálné situace ze života Romů. Expozice je obsahuje řadu audiovizuálních prvků a je vhodná pro děti i dospělé. Je ideálním prostředkem pro doplnění výuky základních a středních škol.

Pro objednávku prohlídky kontaktuje průvodce e-mailem: pruvodce@rommuz.cz

Filmové čtvrtky v Moravské zemské knihovně

Pravidelná filmová promítání pořádaná Muzeem romské kultury. Po projekci následuje diskuze s hostem. Vstupy na filmové čtvrtky jsou volné.

Václav Kubásek: Čarovné oči (85 min., 1923, němý)

Projekce němé melodramatického snímku s tématem „cikánské lásky“ za doprovodu živé hudby. Ve filmu účinkují Romové z osady „Na Písečňáku“ v Oslavanech u Brna, v níž byla část filmu natáčena. Večer bude pokračovat posezením u hudby v muzejní kavárně Beng!

16. 7. v 18⁰⁰ – Muzeum romské kultury

Sabine Wewer: Piroshka a Remus (35 min., 2015)

Rena Milgrom: Folklor of rajasthan (25 min., 2015)

Host Rena Milgrom

17. 9. v 18⁰⁰ – Moravská zemská knihovna

DALŠÍ AKCE

23. 8. Pietní shromáždění v Hodoníně u Kunštátu
V roce 2015 si připomínáme 72. výročí transportu Romů z protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu do KT Auschwitz II-Birkenau. Začátek od 11 hod. na tzv. Žalově, v místě hromadných hrobů, poté přesun na obecní hřbitov v Černovic, kde bude akce zakončena. Na místo konání a zpět do Brna bude vypraven autobus.

V případě zájmu se přihlaste na e-mailu:

media@rommuz.cz.

Bližší informace o programu budou uvedeny na webových stránkách muzea: www.rommuz.cz

Sledujte Muzeum romské kultury i na facebooku

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Letní kino v Muzeu romské kultury

Film pro pamětníky s živou hudbou a hudební večer

Muzeum romské kultury pro vás má připravený program i na léto. Ve čtvrtek 16. 7. od 18:00 vám přímo v prostorách muzea promítáme snímek Čarovné oči (Václav Kubásek, 1923). Jedná se o němý melodramatický snímek s tématem „cikánské lásky“ za doprovodu živé hudby. Ve filmu účinkují Romové z osady „Na Písečňáku“ v Oslavanech u Brna, v níž byla část filmu natáčena. Přijďte prožít příjemný letní večer! Vstup na promítání snímku je volný.

Tím ale nekončíme – večer bude pokračovat posezením u hudby v muzejní kavárně Beng!

Hledáme muzikanty

KYTARISTU

který je schopný hrát převážně kvalitní doprovod – sólová hra vítaná.

KLÁVESISTU

schopného hrát převážně jednoduché jazzové prvky a především poctivý, harmonický doprovod, do všech stylů, dnešní moderní pop-music.

O NÁS

Jsme začínající kapela z Prahy. Zkušebnu s vybavením máme na Hájích. Po naskoušení repertoáru, možnost dlouhodobé spolupráce. Hrajeme – moderní muziku, pop-music, jazz, funky a romské.

VÁŽNÍ ZÁJEMCI, VOLEJTE!

Vojta – ☎ 608 565 633
Honza – ☎ 604 320 807

Palikeras / děkujeme
A těšíme se na spolupráci!

Dávné vzpomínky

Marnost nad marností, ale jak krásná...

Karel Oswald

Karel Oswald: Dávné vzpomínky

Příběh rodiny Holomkových, o kterém kniha vypráví, se odehrává v první polovině 20. století. V době, kdy Holomkovi žili na Moravě již po několik generací, a v době, kdy se v Evropě schylovalo pod stínem nacismu k tragickému osudovému přeryvu romských dějin.

„Dávné vzpomínky“ jsou založené na autobiografii vypravěče, který v závěru sympaticky otevřeně své dílo komentuje: „*ten příběh je pravdivý od první do poslední řádky. Pravda, něco jsem trochu přidal, něco domyslel, změnil některá jména a místa. Jinak ale je vše pravda pravdoucí!*...“

Knihu je možno objednat na adrese redakce nebo na holomkova@srm.cz

Cena 100 Kč + poštovné

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00

tel.: 545 246 673 www.srm.cz

číslo účtu: 27-488570217/0100

S R N M

Společenství Romů na Moravě
Romano jekhetaniben pre Morava

Nabídka inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25 %
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srm.cz